

นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

THE GOVERNMENT POLICIES ON THE MANAGEMENT OF THAI SOFT POWER TO SUPPORT AN AGING SOCIETY

ณัฐพงษ์ จตุรชาติสุคนธ์¹

Nuttapong Jaturachadsukol¹

ทำวิจัยเมื่อ พ.ศ. 2567

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคและข้อเสนอการแก้ไข นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย 2. เพื่อศึกษา นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย และ 3. เพื่อศึกษา แนวทางนโยบายภาครัฐการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล หลักในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารกระทรวงแรงงานและกรมกิจการผู้สูงอายุ จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ การวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์แบบอุปนัยและใช้ภาษา อธิบายบรรยาย และพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยเน้นการบริหารจัดการดังนี้ สนับสนุนให้มีการจัดการแผน ค่ารักษาพยาบาลหลังเกษียณ, การขยายอายุเกษียณสำหรับผู้สูงอายุได้ทำงาน, สนับสนุนให้บริษัทจ้าง งานผู้สูงอายุ, เพิ่มทักษะและการจัดหางานให้เหมาะสม, การยกระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุให้มี คุณภาพ

คำสำคัญ : 1. นโยบายภาครัฐ 2. การบริหารจัดการซอฟต์แวร์ 3. สังคมสูงวัย

¹ อาจารย์พิเศษ สาขาวิชาการพัฒนาสังคม วิทยาลัยวิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง กรณราชวิทยาลัย

Department of Social Faculty of Buddhapanasri Dvaravati Sangha College Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Corresponding Author: Nutttapong2023@gmail.com

(Received: 23 April 2024; Revised: 18 November 2024; Accepted: 12 December 2024)

ABSTRACT

The objectives of this research are: 1. To study the problems, obstacles, and proposed solutions for government policies regarding the management of Thai soft power to support an aging society; 2. To examine government policies on managing Thai soft power to support an aging society; and 3. To explore government policy approaches for managing Thai soft power to support an aging society. The key informants in this research include 12 executives from the Ministry of Labor and the Department of Older Persons. The research tool used was an in-depth interview form. The collected data was analyzed using inductive analysis and described using explanatory and descriptive language. The research findings reveal that government policies on managing Thai soft power to support an aging society focus on the following management aspects: supporting post-retirement healthcare plans, extending retirement age for older workers, encouraging companies to employ older adults, enhancing skills and providing suitable job placements, and improving the quality of life for the elderly.

Keywords: 1. Government policies 2. Soft power management 3. Aging society

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหาที่ทำการวิจัย

“สังคมสูงวัย” หรือ “สังคมสูงอายุ” ถือเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่ได้รับการให้ความสำคัญมากขึ้นทุกขณะ เนื่องจากเป็นสถานการณ์ทางสังคมที่ทุกประเทศทั่วโลกกำลังเผชิญอยู่ (Hanson, M. A., et al., 2016) ทั้งนี้สังคมสูงวัย (Aged Society) หมายถึง สังคมที่ประกอบด้วย ผู้สูงอายุในสัดส่วนที่สูงโดยสามารถจำแนกเป็น 3 ระดับ กล่าวคือ สังคมสูงวัย (Aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 10 ของประชากรทั้งหมด หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 7 สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ (Complete-aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 20 ของประชากรทั้งหมดหรือประชากร 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 14 และสังคมสูงวัยระดับสุดยอด (Super-aged Society) หมายถึง สังคมที่มีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไป มากกว่าร้อยละ 28 ของประชากรทั้งหมด หรือประชากรอายุ 65 ปีขึ้นไปมากกว่าร้อยละ 20 ในขณะที่คำว่า “Aging Society” มีความหมายสื่อถึงสถานะสังคมที่มีอายุสูงขึ้น เนื่องจากประชากรกำลังมีอายุ สูงขึ้น สังเกตได้จากสัดส่วนของประชากรสูงอายุต่อประชากรทั้งหมด

เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566) ทั้งนี้การกำหนดอายุของผู้สูงอายุในแต่ละประเทศแตกต่างกันไป บางประเทศกำหนดที่ 55 ปี บางประเทศกำหนดที่ 60 ปี และมีบางประเทศกำหนดที่ 65 ปี การกำหนดอายุ ผู้สูงอายุดังกล่าวเป็นนโยบายของแต่ละรัฐซึ่งส่วนใหญ่ใช้เป็นเกณฑ์ในการจัดสรรสวัสดิการ และพบว่าประเทศทางตะวันตกส่วนใหญ่นับเป็นผู้สูงอายุเริ่มที่อายุ 65 ปีขึ้นไป ส่วนประเทศทางตะวันออก นับเป็นผู้สูงอายุที่อายุ 60 ปี เป็นส่วนใหญ่ สหประชาชาติ (United Nation) คำนวณสัดส่วน ผู้สูงอายุที่ 65 ปี ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าสหประชาชาติเองยังคาดหวังว่าคนที่อายุ 60-64 ปี เป็นผู้สูงอายุที่ยังคุณประโยชน์ (Productive Aging) เป็นผู้ที่ยังเป็นกำลังแรงงาน มีรายได้หรือยังมีบทบาททาง เศรษฐกิจและสังคม

ประเทศไทยมีมาตรการที่สำคัญหลายมาตรการเพื่อรองรับการทำงานของผู้สูงอายุ โดยเป็นภารกิจหนึ่งของการขับเคลื่อนประชารัฐเพื่อสังคม คือ การส่งเสริมการมีรายได้และมีงานทำของผู้สูงอายุอันเป็นความร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ซึ่งได้กำหนดรูปแบบการทำงานของผู้สูงอายุไว้ 3 รูปแบบ ได้แก่ การทำงานแบบมีนายจ้างหรือการขยายการเกษียณอายุการทำงาน การทำงานไม่เต็มเวลา และการทำงานโดยผ่านกลไกการทำ CSR ของกิจการต่าง ๆ (ศุภชัย ศรี สุชาติ และคณะ, 2562) นอกจากนี้ประเด็นการทำงานของผู้สูงอายุยังเป็นหนึ่งในมาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติเรื่องสังคมสูงอายุ โดยอยู่ภายใต้มาตรการหลักที่ 1 การพัฒนาคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุและคนทุกวัยมาตรการย่อยที่ส่งเสริมการมีงานทำและมีรายได้ของผู้สูงอายุโดยให้มีการกำหนดงานอาชีพ และระยะเวลาที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุ ซึ่งควรมีการกำหนดโครงการที่สำคัญ เพื่อส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมกับผู้สูงอายุตามช่วงวัย (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2564) นอกจากนี้เพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนจ้างงานผู้สูงอายุเข้าทำงานมากขึ้น รัฐบาลจึงได้ออกมาตรการจูงใจโดยการตราพระราชกฤษฎีกาออกตามความในประมวลรัษฎากรว่าด้วยการยกเว้นรัษฎากร (ฉบับที่ 639) พ.ศ. 2560 กำหนดให้บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลมีสิทธินำรายจ่ายที่ได้จ่ายเป็นค่าใช้จ่ายในการจ้างผู้สูงอายุมายกเว้นภาษีเงินได้โดยสามารถหักรายจ่ายได้ร้อยละ 100 ใน การจ้างผู้สูงอายุเข้าทำงานในสถานประกอบการของตน โดยรายจ่ายที่จะได้รับการยกเว้นภาษี ต้องเกิดจากรายจ่ายที่จ่ายเป็นค่าจ้างให้แก่ผู้สูงอายุไม่เกินเดือนละ 15,000 บาท

ปัจจุบันผู้สูงอายุโดยทั่วไปในประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาหลัก 3 ประการ ได้แก่ ปัญหาทางด้านเศรษฐกิจคือ เมื่อผู้สูงอายุต้องเกษียณจากการงาน ไม่มีรายได้ต้องอาศัยรายได้จากเงินที่เก็บออมไว้ ถ้าหากไม่มีเงินออมไว้มากพอที่จะส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพเป็นภาระแก่สังคมที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลจัดสวัสดิการต่างๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ (ราชวิทยาลัยทันตแพทย์แห่งประเทศไทย, 2565) ส่วนปัญหาทางด้านสังคมโดยบทบาทและความสำคัญของผู้สูงอายุในสังคมมักถูกจำกัดให้ลดลง ทั้งนี้เนื่องจากถูกมองว่าสุขภาพไม่แข็งแรงการสื่อสารกับคนทั่วไปทำได้ลำบากมีผลให้ผู้สูงอายุต้องอยู่ในบ้านและมีความรู้สึกที่ตนเองไม่มีประโยชน์หมดคุณค่า เป็นภาระให้ลูกหลาน โดยเฉพาะ

ผู้สูงอายุที่เคยพึ่งตนเองได้หรือเป็นที่พึ่งให้สมาชิกในครอบครัว ต้องเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้รับการช่วยเหลือและถ้าผู้ใกล้ชิดไม่ให้ความสนใจจะส่งผลให้ผู้สูงอายุเกิดอาการซึมเศร้าอย่างรุนแรงถึงขั้นทำร้ายตนเองได้ และสุดท้ายคือ ปัญหาด้านสุขภาพซึ่งผู้สูงอายุมักจะมีปัญหาด้านสุขภาพเสื่อมโทรมมีโรคภัยต่างๆ เบียดเบียนทั้งโรคทางกายและทางสมอง ผู้ที่มีอายุเกิน 65 ปี มักมีการเปลี่ยนแปลงทางสมอง คือ โรคสมองเสื่อม โรคหลงลืม โรคซึมเศร้า ซึ่งจากปัญหาหลักทั้ง 3 ปัญหานี้ ปัญหาด้านสุขภาพเป็นที่พบมากที่สุดคือ พบร้อยละ 60.80 (บรรลุ ศิริพานิช, 2563) โดยปัญหาด้านสุขภาพของผู้สูงอายุส่วนใหญ่เกิดจากการมีพฤติกรรมที่ไม่ส่งเสริมสุขภาพหรือมีพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพในระดับต่ำ (วรรณิ ชัชวาลทิพการและคณะ, 2562)

ปัญหาที่ท้าทายที่สำคัญอย่างยิ่งของการเป็นสังคมผู้สูงอายุ ก็คือ จะทำอะไรให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพราะผลการสำรวจไม่ว่าจะเป็นการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติและอื่นๆ พบว่า ผู้สูงอายุมากกว่า 80% มีเงินไม่เพียงพอต่อการเลี้ยงชีพในวัยหลังเกษียณ แหล่งรายได้ที่สำคัญของผู้สูงอายุคือ การเกื้อหนุนทางการเงินจากบุตรซึ่งก็มีแนวโน้มลดลงด้วยเช่นกัน คือลดลงจาก 54.10% ของรายได้รวมในปี 2537 เหลือเพียง 40.10% ในปี 2564 อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เดิมประเทศไทยเป็นครอบครัวขยายที่อยู่ร่วมกัน อันประกอบด้วย รุ่นปู่ย่า ตายาย พ่อแม่ ลูกหลานที่มีการพึ่งพาอาศัยกันทางเศรษฐกิจที่พ่อแม่เลี้ยงลูกและเมื่อสูงวัยลูกที่ทำงานก็เลี้ยงพ่อแม่สืบต่อกันมา ก็จะเปลี่ยนแปลงไป เพราะครอบครัวก็จะมีขนาดเล็กลงที่ครอบครัวจะแยกไปอยู่กันเป็นพ่อแม่ ลูก และมีการไปมาหาสู่พ่อแม่เป็นครั้งคราว ดังนั้นการหวังพึ่งพาทางการเงินจากลูกหลานจึงลดน้อยลง (อาภรณ์ ชีวะเกรียงไกร, 2560)

จากข้อมูลดังกล่าวเบื้องต้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงนโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยศึกษานโยบายภาครัฐที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการและสนับสนุนการดำเนินงานของสังคมสูงวัย โดยผู้วิจัยคาดหวังว่าผลการวิจัยครั้งนี้ จะนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างแนวทางการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัยที่มีประสิทธิภาพและสร้างประโยชน์ต่อการดำเนินงานต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอการแก้ไขนโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

2.2 เพื่อศึกษานโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางนโยบายภาครัฐการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

- 3.1 ทำให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอการแก้ไขนโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย
- 3.2 ทำให้ทราบนโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย
- 3.3 ทำให้ทราบถึงแนวทางการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

4. วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) และข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) เพื่อ 1. ศึกษาปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอการแก้ไขนโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย 2. ศึกษานโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย และ 3. ศึกษาแนวทางนโยบายภาครัฐการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

4.1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เพื่อให้มั่นใจว่าจะได้ข้อมูลสำคัญที่แท้จริง ประกอบด้วยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้บริหารกระทรวงแรงงานและกรมกิจการผู้สูงอายุ จำนวน 12 คน ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงของหน่วยงานภาครัฐ เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานภาครัฐของกระทรวงแรงงาน จำนวน 5 คน ผู้ปฏิบัติงานของกรมกิจการผู้สูงอายุ จำนวน 7 คน

4.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เนื่องจากรูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นเครื่องมือหลักที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และใช้ประกอบการพูดคุย สอบถาม สังเกต ในการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) เป็นการสนทนาซักถามอย่างมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการและตรงประเด็นมากที่สุด

4.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้จากหนังสือ ตำรา บทความ วารสาร เอกสารการวิจัย

หรือรายงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงสืบค้นข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาและประกอบการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

2. การเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

3. การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) โดยการเข้าไปสังเกตวิธีการและขั้นตอนในการบริหารจัดการสวัสดิการแรงงาน และการปฏิรูประบบบริหารแรงงานอย่างชัดเจนว่ามีขั้นตอนและการดำเนินงานต่าง ๆ ในขณะทำการให้บริการในลักษณะใด ซึ่งในขณะทำการสังเกตจะอาศัยการสอบถามด้วยเพื่อให้เข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

4.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการกับข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ เพื่อนำมาซึ่งการตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย การดำเนินการในขั้นตอนนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ผลจากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเป็นวิธีการค้นหาความรู้ที่เป็นความจริงจากผู้รู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในประเด็นที่ศึกษาข้อมูลที่ได้จึงเป็นเนื้อหา (Content) แบบบรรยายและพรรณนา (Descriptive Research) จากการถอดบทสนทนา และเนื้อความจากที่บันทึกไว้ ฯลฯ โดยนำมาจัดหมวดหมู่ให้เป็นระเบียบแล้วสรุปออกมาเพื่อนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนามาอธิบายต่อไป

5. ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

5.1 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรค และข้อเสนอการแก้ไขนโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

ผลการศึกษาวิจัย ปัญหาและอุปสรรคการแก้ไขนโยบายภาครัฐเพื่อรองรับสังคมสูงวัย โดยมีดังนี้

5.1.1 ปัญหาโดยรวมคือคนไทยส่วนใหญ่ยังคงแก่ลงแต่มีเงินไม่เพียงพอในการเกษียณ และ ใช้จ่ายในช่วงบั้นปลายชีวิตนอกจากเศรษฐกิจจะไม่โตแล้ว ปัญหาแรงงานก็จะยิ่งหนักขึ้นเรื่อยๆ เมื่อเวลาผ่านไป มีการประเมินไว้ว่าครอบครัวที่มีแต่ผู้สูงอายุต้องประหยัดจะมีการใช้จ่ายที่ต่ำกว่าปกติประมาณ 30% และปัจจุบันงานในไทยส่วนใหญ่จะเป็นงานที่ต้องการใช้แรงงานส่วนมากทำให้เป็นปัญหาต่อผู้สูงอายุ เพราะสุขภาพจะไม่ค่อยดีทำงานหนักๆ ก็ไม่ได้แล้ว ถ้าประเทศไทยเปลี่ยนไป

มุ่งเน้นงานที่เป็น การให้บริการมากขึ้นแทนที่งานแบบโรงงานหรือเกษตรกรรม ก็อาจจะทำให้ผู้สูงอายุเหล่านี้สามารถกลับมาเข้าสู่ระบบแรงงานและช่วยแก้ปัญหาเรื่องการเกษียณได้

5.1.2 ปัญหาที่ตามมาจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยทำให้สัดส่วนของประชากรต่ออัตราของประชากรเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่สัดส่วนคนวัยทำงานจะลดลง ผลผลิตโดยรวมก็จะลดลงไปด้วย ซึ่งจะส่งผลให้รายได้ของประเทศลดลงเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ผู้สูงอายุต้องเกษียณจากการงานไม่มีรายได้ต้องอาศัยรายได้จากเงินที่เก็บออมไว้ ถ้าหากไม่มีเงินออมไว้มากพอก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพเป็นภาระแก่สังคมที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลจัดสวัสดิการต่างๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ เมื่อถึงวัยสูงอายุสภาพร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงต้องมีการปรับตัว และที่สำคัญเมื่ออายุมากขึ้นสภาพร่างกายเริ่มเสื่อมถอยลง ปัญหาด้านสุขภาพก็จะตามมา ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบริการทางการแพทย์

สำหรับปัญหาที่กระทบต่อนโยบายการบริหารจัดการภาครัฐ ได้แก่ รายได้จากการจัดเก็บภาษีจะลดลงการขาดแคลนแรงงานในบางสาขาอาชีพ ค่าใช้จ่ายด้านสาธารณสุขจะเพิ่มสูงขึ้นรวมทั้งการขาดแคลนบุคลากรด้านสาธารณสุข นอกจากนี้แล้วจำนวนเยาวชนที่จะอยู่ในระบบการศึกษาจะลดลงเช่นเดียวกัน

5.2 เพื่อศึกษานโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ผลการศึกษาวิจัย การมีนโยบายยุทธศาสตร์ มาตรการแผนระดับชาติและกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังกล่าว เพื่อมุ่งหวังให้ประเทศไทยมีการเตรียมการที่เพียงพอต่อการรองรับการเป็นสังคมสูงวัยที่จะเกิดขึ้นในอนาคต แต่จนถึงปัจจุบันประเด็นดังกล่าวยังไม่มีแนวทางปฏิบัติมากนัก จึงต้องมีการจัดทำมาตรการขับเคลื่อนสังคมสูงวัยคนไทยอายุยืน 4 มิติ (เศรษฐกิจ สภาพแวดล้อม สุขภาพ และสังคม) เพื่อให้มีความทันสมัยและทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยการศึกษาวิจัยและมาตรการต้นแบบจากประเทศที่พัฒนาแล้วและได้เข้าสู่สังคมสูงวัยมาเป็นระยะนานจนทำให้สามารถพัฒนานโยบายมาตรการ และระบบรองรับสังคมสูงวัยได้อย่างมีคุณภาพแล้ว ทั้งนี้ภาครัฐ และภาคเอกชน ต้องมีความเข้าใจสถานการณ์สังคมสูงวัยของประเทศไทยและของโลก ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศทุกด้าน รวมทั้งผลกระทบและความท้าทายที่จะเกิดขึ้นจากการเป็นสังคมสูงวัยทั้งระดับสมบูรณ์ตลอดจนถึงเห็นความสำคัญและร่วมเป็นภาคีเครือข่ายในการขับเคลื่อนมาตรการรองรับสังคมสูงวัยคนไทย โดยเชื่อมโยงตั้งแต่ระดับนโยบาย (ระดับชาติ) ระดับหน่วยงาน (กระทรวง/กรม/สำนักงาน) ระดับภาค ระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ จนลงไปถึงการพัฒนาระดับบุคคลให้มีการนำมาตรการฯ ไปสู่การปฏิบัติอย่างแท้จริง และเป็นรูปธรรมในทุกระดับ

5.3 ศึกษาศึกษาแนวทางนโยบายภาครัฐการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย

ผลการศึกษาวิจัย ศึกษาแนวทางนโยบายภาครัฐการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ดังนี้

การเข้าสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ มีผลกระทบกับจำนวนแรงงานในตลาดอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวัยแรงงานลดลง เพราะเศรษฐกิจไทยพึ่งพาการใช้แรงงานสูง ทำให้มีต้องพึ่งแรงงานข้ามชาติหลายล้านคน เพื่อพยุงประเทศไทยให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อไปรัฐบาลไทยจึงควรส่งเสริมให้มีการเพิ่มผลิตภาพให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมสูงวัย โดยปรับโครงสร้างแรงงาน การศึกษา การพัฒนาสมรรถนะของผู้สูงวัย และต้องเพิ่มการลงทุนด้านเทคโนโลยีที่จะสามารถทำให้ผู้สูงวัยยังคงทำงานต่อไปได้อย่างสะดวก โดยวางแผนการรับมือกับสังคมสูงวัย ดังนี้

5.3.1 จัดการแผนค่ารักษาพยาบาลหลังเกษียณ เมื่อล่วงถึงอายุใกล้เกษียณแล้วจะมีค่าใช้จ่ายที่ต้องเกิดขึ้นจึงควรเริ่มต้นจาก จัดทำสรุปแผนสวัสดิการสุขภาพหลังเกษียณเพื่อตรวจสอบว่าหลังเกษียณแล้วยังมีสวัสดิการสุขภาพอะไรอยู่บ้าง ถ้ายังขาดให้มีแผนสวัสดิการสุขภาพตลอดชีวิต โดยการโอนไปให้ประกันสุขภาพให้ครอบคลุมถึงอายุที่คาดการณ์ไว้และต้องลงทุนเงินเพื่อให้มูลค่าเพียงพอให้การจ่ายเบี้ยประกันในอนาคต

5.3.2 การขยายอายุเกษียณหลายประเทศใช้นโยบายนี้เพื่อเพิ่มจำนวนคนวัยทำงาน ซึ่งช่วยบรรเทาผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ โดยสิงคโปร์เพิ่มอายุเกษียณจาก 65 เป็น 67 ปี และเกาหลีใต้จะขยายอายุเกษียณจาก 55 เป็น 60 ปีภายในปีนี้ ญี่ปุ่นจะให้ผู้สูงอายุทำงานได้จนถึงอายุ 65 ปี จากเดิมที่ 62 ปี ภายในปี 2025 ขณะที่ไทยอยู่ระหว่างการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ขยายอายุเกษียณของแรงงานในสถานประกอบการจาก 55 เป็น 60 ปี

5.3.3 สนับสนุนให้บริษัทจ้างงานผู้สูงอายุสำหรับประเทศไทยภาครัฐได้เริ่มตั้งศูนย์บริการจัดหางานผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น, ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคลให้แก่บริษัทที่จ้างผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งต้องมีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาท

5.3.4 เพิ่มทักษะและการจัดหางานให้เหมาะสมกับแรงงานจะช่วยเพิ่มความสามารถในการหารายได้ และยกระดับประสิทธิภาพของแรงงานในระยะยาว ซึ่งทำได้ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบตลอดช่วงอายุ โดยมากมักได้รับความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชน ในตอนนี้ประเทศไทยก็มีโครงการฝึกอบรมแรงงานสูงอายุเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น และมีการคุ้มครองทางสังคมให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองได้เช่นกัน

5.3.5 การยกระดับคุณภาพชีวิตเราสามารถวางแผนตั้งแต่กำหนดการโดยภาครัฐก็มีส่วนสำคัญในการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดสรรรายได้และรายจ่ายอย่างสมดุล โดยเฉพาะรายได้หลังวัยเกษียณผ่านการตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

6. สรุปผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

เป้าหมายการเกษียณเป็นสิ่งสำคัญมากของชีวิต เพื่อรับมือกับการก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุในปัจจุบัน แต่คนส่วนใหญ่มักมองข้ามปัญหานี้ไปเพราะให้น้ำหนักหรือเน้นกับปัจจุบันมากกว่าอนาคต โดยมีเสนอปัญหาต่างๆ ดังนี้

6.1 ปัญหาโดยรวมคือคนไทยส่วนใหญ่ยังคงแกล้งแต่มีเงินไม่เพียงพอในการเกษียณและใช้จ่ายในช่วงบั้นปลายชีวิตนอกจากเศรษฐกิจจะไม่โตแล้ว ปัญหาแรงงานก็จะยิ่งหนักขึ้นเรื่อยๆเมื่อเวลาผ่านไป มีการประเมินไว้ว่าครอบครัวที่มีแต่ผู้สูงอายุต้องประหยัดจะมีการใช้จ่ายที่ต่ำกว่าปกติประมาณ 30% และปัจจุบันงานในไทยส่วนใหญ่จะเป็นงานที่ต้องการใช้แรงงานส่วนมากทำให้เป็นปัญหาต่อผู้สูงอายุ เพราะสุขภาพจะไม่ค่อยดีทำงานหนักๆ ก็ไม่ได้แล้ว ถ้าประเทศไทยเปลี่ยนไปมุ่งเน้นงานที่เป็น การให้บริการมากขึ้นแทนที่งานแบบโรงงานหรือเกษตรกรรม ก็อาจจะทำให้ผู้สูงอายุเหล่านี้สามารถกลับมาเข้าสู่ระบบแรงงานและช่วยแก้ปัญหาเรื่องการเกษียณได้

6.2 ปัญหาที่ตามมาจากการเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุของประเทศไทยทำให้สัดส่วนของคนชราต่ออัตราของประชากรเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่สัดส่วนคนวัยทำงานจะลดลง ผลผลิตโดยรวมก็จะลดลงไปด้วย ซึ่งจะส่งผลให้รายได้ของประเทศลดลงเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจของประเทศ ผู้สูงอายุต้องเกษียณจากการงานไม่มีรายได้ต้องอาศัยรายได้จากเงินที่เก็บออมไว้ ถ้าหากไม่มีเงินออมไว้มากพอก็จะส่งผลให้เกิดปัญหาในการดำรงชีพเป็นภาระแก่สังคมที่ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลจัดสวัสดิการต่างๆ ให้เหมาะสมและเพียงพอ เมื่อถึงวัยสูงอายุสภาพร่างกายและจิตใจมีการเปลี่ยนแปลงต้องมีการปรับตัวและที่สำคัญเมื่ออายุมากขึ้นสภาพร่างกายเริ่มเสื่อมถอยลง ปัญหาด้านสุขภาพก็จะตามมา ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการบริการทางการแพทย์

สอดคล้องกับการศึกษาผลงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ มีชนะและคณะ ที่ระบุว่าควรส่งเสริมในเรื่องรายได้ของประชากรก่อนวัยสูงอายุ ได้แก่ การฝึกอาชีพเสริม การเรียนรู้การประกอบอาชีพที่ถูกต้อง และประชากรก่อนวัยสูงอายุควรหาอาชีพเสริมทำก่อนเข้าสู่วัยสูงอายุ ควรฝากเงินไว้กับธนาคารเป็นประจำ มีการตรวจสุขภาพอย่างน้อยปีละ 1 ครั้งเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมเข้าสู่วัยสูงอายุ โดยสรุปคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ควรประกอบด้วยปัจจัย 4 ประการ คือ การมีความสุขทางด้านจิตใจ (Psychological Well-Being) ความสามารถในการแสดงพฤติกรรม (Behavioral Competence) สิ่งแวดล้อมของบุคคล (Objective Environment) และการรับรู้คุณภาพชีวิต (Perceived Quality of Life) พร้อมทั้งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ฉัตรสมุน พงษ์นิญญ์ ได้อธิบายถึง กลไกการพัฒนานโยบายสำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทย มี 3 ระดับ คือ 1. ในระดับชาติ มีคณะกรรมการผู้สูงอายุแห่งชาติที่จัดตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2549 ตามแนวทางการพัฒนานโยบายแบบ

บูรณาการระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2. ในระดับกระทรวง กระทรวงที่เป็นหลักในการจัดบริการสำหรับผู้สูงอายุ คือ กระทรวงสาธารณสุข และกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงมนุษย์ และ 3. ในระดับปฏิบัติการ หน่วยงานส่วนภูมิภาคพัฒนาบริการตามกรอบและการสนับสนุนวิชาการจากหน่วยงานส่วนกลางที่ต้องทำแบบองค์รวม และบูรณาการด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจและด้านการเมือง โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนร่วมกันพัฒนาสุขภาวะผู้สูงอายุ

7. อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย ซึ่งมีประเด็นที่สำคัญสามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

การขับเคลื่อนด้านนโยบายภาครัฐเป็นโอกาสสำคัญในการระดมความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยมีภาครัฐเป็นศูนย์กลาง และเป็นแกนนำในการประสานการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน รวมทั้งสถาบันการศึกษา และภาคประชาสังคมเพื่อให้ภาคส่วนต่าง ๆ ได้เข้ามามีบทบาทร่วมให้การสนับสนุนและขับเคลื่อนการดำเนินงานโดยจะเป็นการประสานองค์ความรู้และประสบการณ์ที่เป็นความเชี่ยวชาญเฉพาะของแต่ละหน่วยงานรวมถึงบุคลากรงบประมาณ และทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อรับมือกับ “สังคมสูงวัย” ของประเทศไทย

สามารถสรุปองค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง “นโยบายภาครัฐที่มีต่อการบริหารจัดการซอฟต์แวร์ไทยเพื่อรองรับสังคมสูงวัย” ได้ดังนี้

อนาคตอันใกล้เพื่อร่วมกันสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับผู้สูงอายุ คู่ขนานไปกับการเตรียมความพร้อมผู้ที่อยู่วัยทำงาน วัยเด็กและเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักในการเตรียมตัวเพื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ และวัยสูงอายุในอนาคตได้อย่างมีหลักประกันที่มั่นคงทั้งทางด้านรายได้ การออมการมีสุขภาพที่ดีมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมปลอดภัยตลอดจนมีระบบการดูแลระยะยาวเมื่อยามสูงวัยต่อไป

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

การเข้าสู่สังคมสูงวัยแบบสมบูรณ์ มีผลกระทบกับจำนวนแรงงานในตลาดอย่างมีนัยสำคัญ เมื่อวัยแรงงานลดลง เพราะเศรษฐกิจไทยพึ่งพาการใช้แรงงานสูง ทำให้มีต้องพึ่งแรงงานข้ามชาติหลายล้านคน เพื่อพยุงประเทศไทยให้มีการเติบโตทางเศรษฐกิจต่อไปรัฐบาลไทยจึงควรส่งเสริมให้มีการเพิ่มผลิตภาพให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงสู่สังคมสูงวัย โดยปรับโครงสร้างแรงงาน การศึกษา การพัฒนาสมรรถนะของผู้สูงวัย และต้องเพิ่มการลงทุนด้านเทคโนโลยีที่จะสามารถทำให้ผู้สูงวัยยังคงทำงานต่อไปได้อย่างสะดวก โดยวางแผนการรับมือกับสังคมสูงวัย ดังนี้

7.1 จัดการแผนการรักษาพยาบาลหลังเกษียณ เมื่อล่วงถึงอายุใกล้เกษียณแล้วจะมีค่าใช้จ่ายที่ต้องเกิดขึ้นจึงควรเริ่มต้นจาก จัดทำสรุปแผนสวัสดิการสุขภาพหลังเกษียณเพื่อตรวจสอบว่าหลังเกษียณแล้วยังมีสวัสดิการสุขภาพอะไรอยู่บ้าง ถ้ายังขาดให้มีแผนสวัสดิการสุขภาพตลอดชีวิตโดยการโอนไปให้ประกันสุขภาพให้ครอบคลุมถึงอายุที่คาดการณ์ไว้และต้องลงทุนเงินเพื่อให้มูลค่าเพียงพอให้การจ่ายเบี้ยประกันในอนาคต

7.2 การขยายอายุเกษียณหลายประเทศใช้นโยบายนี้เพื่อเพิ่มจำนวนคนวัยทำงาน ซึ่งช่วยบรรเทาผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจ โดยสิงคโปร์เพิ่มอายุเกษียณจาก 65 เป็น 67 ปี และเกาหลีใต้จะขยายอายุเกษียณจาก 55 เป็น 60 ปีภายในปีนี้ ญี่ปุ่นจะให้ผู้สูงอายุทำงานได้จนถึงอายุ 65 ปีจากเดิมที่ 62 ปี ภายในปี 2025 ขณะที่ไทยอยู่ระหว่างการเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อพิจารณาให้ขยายอายุเกษียณของแรงงานในสถานประกอบการจาก 55 เป็น 60 ปี

7.3 สนับสนุนให้บริษัทจ้างงานผู้สูงอายุสำหรับประเทศไทยภาครัฐได้เริ่มตั้งศูนย์บริการ จัดหางานผู้สูงอายุ เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น, ยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล ให้แก่บริษัทที่จ้างผู้สูงอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ซึ่งต้องมีรายได้ไม่เกิน 15,000 บาท

7.4 เพิ่มทักษะและการจัดหางานให้เหมาะสมกับแรงงานจะช่วยเพิ่มความสามารถในการหารายได้ และยกระดับประสิทธิภาพของแรงงานในระยะยาว ซึ่งทำได้ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบตลอดช่วงอายุ โดยมากมักได้รับความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและเอกชน ในตอนนี้ประเทศไทยก็มีโครงการฝึกอบรมแรงงานสูงอายุเพื่อเพิ่มโอกาสในการประกอบอาชีพที่หลากหลายมากขึ้น และมีการคุ้มครองทางสังคมให้ผู้สูงอายุพึ่งพาตนเองได้เช่นกัน

7.5 การยกระดับคุณภาพชีวิตเราสามารถวางแผนตั้งแต่กำหนดการโดยภาครัฐก็มีส่วนสำคัญในการวางระบบโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตของผู้สูงอายุ รวมถึงการจัดสรรรายได้และรายจ่ายอย่างสมดุล โดยเฉพาะรายได้หลังวัยเกษียณผ่านการตั้งกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

8. ข้อเสนอแนะ

การรับมือกับสังคมผู้สูงอายุ ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการรับมือและแก้ไขปัญหาโดยข้อเสนอแนะ ดังนี้

8.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ด้านนโยบายภาครัฐการเพิ่มทักษะและการจัดหางานให้เหมาะสมกับแรงงาน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสามารถในการหารายได้ และยกระดับประสิทธิภาพของแรงงานในระยะยาว สนับสนุนการจ้างงานผู้สูงอายุ โดยภาครัฐได้จัดตั้งศูนย์บริการจัดหางานผู้สูงวัย (Smart Job Center) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลยังได้ออกมาตรการเพิ่มแรงจูงใจผู้ประกอบการในการจ้างงานผู้สูงอายุเพิ่มขึ้น เช่น การลดภาษีนิติบุคคลให้แก่สถานประกอบการที่มีการจ้างงานผู้สูงอายุ เป็นต้น

8.2 ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ปฏิบัติ

ส่งเสริมการให้ความรู้ทางการเงิน รวมถึงการออม ให้แก่แรงงานตั้งแต่ช่วงวัยหนุ่มสาว รวมถึงการออมเพื่อการเกษียณภาคบังคับ เช่น กองทุนประกันสังคม กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพแบบภาคสมัครใจ เป็นต้น เพื่อให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในการออม และสามารถใช้จ่ายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุ เช่น ทางลาด ราวจับ ซึ่งออกแบบสภาพแวดล้อมให้กับคนทุก ๆ กลุ่ม ได้แก่ ผู้สูงอายุ คนพิการ เพื่อให้ไม่มีอุปสรรคในการทำงาน สร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงพื้นที่การให้บริการ และพัฒนาพื้นที่ให้สังคมมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

8.3 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

8.3.1 ควรศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อสังคมผู้สูงวัยเพื่อช่วยบรรเทาผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจจากการขาดแคลนแรงงาน

8.3.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์สังคมผู้สูงอายุกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

8.3.3 ควรศึกษาปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับผู้สูงอายุ โดยเฉพาะเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สถานที่ หรือบริการสาธารณะ

9. บรรณานุกรม

- กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). *มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่อง สังคมสูงอายุ (ฉบับปรับปรุง)* (พิมพ์ครั้งที่ 2). อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2564). *มาตรการขับเคลื่อนระเบียบวาระแห่งชาติ เรื่องสังคมสูงอายุ (ฉบับย่อ)*. กรุงเทพฯ: กรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- ฉัตรสุมน พงศ์ภิญโญ. (2558). การทบทวนกฎหมายและนโยบายด้านผู้สูงอายุสู่การจัดการสุขภาพ. *วารสารกฎหมายสุขภาพและสาธารณสุข*, 1(2), 149-163.
- ภาณุวัฒน์ มีชนะและคณะ. (2560). สวัสดิการสังคมของผู้สูงอายุในประเทศไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 7(1), 73-82.
- บรรลุ ศิริพานิช. (2563). *พฤติกรรมและการดำเนินชีวิตของผู้สูงอายุไทยที่อายุยืนยาวและแข็งแรง* (รายงานการวิจัย). กรุงเทพฯ: สามดีการพิมพ์.
- วรรณิ ชัชวาลทิพากร. (2562). การศึกษาภาวะสุขภาพและพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุที่มีสุขภาพดีและมีปัญหาสุขภาพ. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการแห่งชาติว่าด้วยผู้สูงอายุ “ผู้สูงอายุ ด้วยคุณภาพ”. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชวิทยาลัยทันตแพทย์แห่งประเทศไทย. (2565). ประเทศไทย..... ก้าวสู่สังคมผู้สูงอายุเกือบเต็มตัวแล้ว.สืบค้น 15 สิงหาคม 2567, จาก [http:// www. royalthaident. org/dentist/talk/7](http://www.royalthaident.org/dentist/talk/7)
- ศุภชัย ศรีสุชาติ แก้วขวัญ ตั้งติพงศ์กุล และอนิน อรุณเรืองสวัสดิ์. (2562). *โครงการส่งเสริมการมีรายได้และการมีงานทำของผู้สูงอายุตามนโยบายประชารัฐเพื่อสังคม (E6)* (รายงานผลการวิจัย). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- Hanson, M. A., Cooper, C., Aihie Sayer, A., Eendebak, R. J., Clough, G. F., & Beard, J. R. (2016). Developmental aspects of a life course approach to healthy ageing. *The Journal of physiology*, 594(8), 2147-2160.

10. คำขอบคุณ

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยขอขอบคุณผู้บริหารกระทรวงแรงงานและกรมกิจการผู้สูงอายุ ที่อนุเคราะห์ให้ผู้วิจัยได้เข้าไปสัมภาษณ์เป็นอย่างดียิ่ง คณะผู้วิจัยขอขอบคุณหน่วยงานที่ให้การสนับสนุน รวมถึงผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัยที่ปรึกษาที่ให้คำแนะนำในการทำวิจัยครั้งนี้ และให้ความร่วมมือคณะผู้วิจัยด้วยดีตลอดการวิจัย ขอขอบคุณกองบรรณาธิการวารสารสถาบันวิจัย ที่รับเผยแพร่ผลงานวิจัยฉบับนี้